

**Raport z Monitoringu i Ewaluacji
Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2016**

Lublin, październik 2017 r.

SPIS TREŚCI:

	Strona
Wstęp	4
I. Metodologia monitoringu i ewaluacji Programu	5
II. Realizacja celów Programu w latach 2014-2016	6
III. Realizacja wskaźników Programu w latach 2014-2016	12
IV. Wnioski i rekomendacje	14
V. Podsumowanie	18
Załączniki:	20
Tabela 1. Opis działań podejmowanych w 2014 r. w związku z realizacją celów WPPPwR na lata 2014-2016.	20
Tabela 2. Opis działań podejmowanych w 2015 r. w związku z realizacją celów WPPPwR na lata 2014-2016.	26
Tabela 3. Opis działań podejmowanych w 2016 r. w związku z realizacją celów WPPPwR na lata 2014-2016.	34

Spis skrótów

GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KPPPwR	Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
NGO	Sektor pozarządowy
NK	Procedura Niebieskie Karty
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ROPS w Lublinie	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie
SOW	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia
WPPPwR	Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016
ZI	Zespół Interdyscyplinarny
CIK	Centrum Interwencji Kryzysowej
OIK	Ośrodek Interwencji Kryzysowej
PIK	Punkt Informacyjno-Konsultacyjny
NIK	Naczelna Izba Kontroli
KWP w Lublinie	Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie

WSTĘP

Problem przemocy w rodzinie należy do tematów drażliwych, dotyczących najbardziej osobistej i intymnej sfery człowieka. W literaturze przedmiotu funkcjonują różnorodne określenia i definicje problemu przemocy w rodzinie. Według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) „[...] należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1¹, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc może przybierać różne formy, najczęściej spotykane to przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna oraz zaniedbania. Przemoc można zaobserwować wszędzie – na ulicy, w szkole, w pracy i w rodzinie².

Skalę problemu przemocy w rodzinie na terenie województwa lubelskiego trudno jest określić. Zdecydowanie najważniejszą trudnością w diagnozowaniu zjawiska przemocy w rodzinie jest uzyskanie wiarygodnych, rzeczywistych danych, charakteryzujących jej rozmiar, przede wszystkim z uwagi na fakt, iż niejednokrotnie jest zjawiskiem ukrytym, a osoby doświadczające przemocy nie szukają pomocy instytucjonalnej. W sytuacjach gdy osoby doświadczające przemocy decydują się na ujawnienie przemocy, to zakres i skutki doznanej przemocy mogą przeważnie oceniać jedynie subiektywnie, to znaczy minimalizować bądź ją wyolbrzymiać. Tak więc, przemoc w rodzinie jest problemem wieloaspektowym, a pomoc osobom doświadczającym przemocy wymaga podejmowania działań interdyscyplinarnych obejmujących między innymi wsparcie psychologiczne, prawne, medyczne i socjalne.

Zgodnie z ww. ustawą, art.6 ust.6 pkt 1 do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności: opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W związku z powyższym Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016 (WPPPwR) został przyjęty przez Sejmik Województwa Lubelskiego Uchwałą Nr XLIV/674/2014 z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016. Program został opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie przy współudziale ekspertów zewnętrznych.

¹ Dotyczy członków rodziny - należy przez to rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r., poz. 1137, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą

² Raport z badania Diagnoza potrzeb, dobrych praktyk i trudności w realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy na terenie województwa lubelskiego, na zlecenie ROPS w Lublinie przeprowadziła firma Realizacja sp. z o.o. ul. Kolbaczevska 6A, 02-879 Warszawa, 2015 r

Celem strategicznym WPPPwR było zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Województwa Lubelskiego. Program realizuje ponadto zapisy Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020 w obszarze „Wsparcie dziecka i rodziny”, a także zapisy wojewódzkich dokumentów strategicznych, tj. Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020.

Niniejszy raport z monitoringu i ewaluacji zawiera następujące części: przedstawienie metodologii raportu, opis działań podejmowanych przy realizacji celów Programu, zestawienie liczbowe poszczególnych wskaźników Programu wraz z ich opisem, a także wnioski i rekomendacje wynikające z monitoringu.

I. Metodologia monitoringu i ewaluacji Programu

Zgodnie z zapisami Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016 za nadzór i kontrolę nad realizacją zadań finansowanych ze środków publicznych Województwa Lubelskiego odpowiada Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie. Monitorowanie i ewaluacja celów Programu jest procesem systematycznego zbierania informacji o efektach wdrażania zadań. Niniejszy raport został opracowany na podstawie danych własnych ROPS w Lublinie, oraz badań realizowanych na zlecenie ROPS w Lublinie. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjmujemy następujące definicje monitoringu i ewaluacji:

„Monitoring – proces sprawdzania postępu osiągnięcia założonych rezultatów przedsięwzięcia. Monitoring wykorzystuje analizę danych ilościowych i jest prowadzony w sposób ciągły podczas trwania całego przedsięwzięcia.

Ewaluacja – (...) polega na analizie prowadzonych działań, której fundamentem jest ocena ich jakości i efektów w oparciu o określone kryteria. W procesie ewaluacji poszukiwane są odpowiedzi o przyczyny osiągniętych rezultatów (sukcesów i porażek).”³ W związku z opracowywaniem kolejnej edycji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2020 w roku 2016 przeprowadzono ewaluację on-going⁴ za 2014 r. i 2015 r. Ponadto w 2015 r. i 2016 r. zlecono przeprowadzenie dwóch badań społecznych, których wyniki również zostaną wykorzystane w niniejszym opracowaniu. Były to:

- Diagnoza potrzeb, dobrych praktyk i trudności w realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy – badania jednostek realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy na terenie województwa lubelskiego;

³ Ewaluacja gminnych i powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Poradnik, ROPS w Krakowie, Kraków 2015.

⁴ j.w.

- Diagnoza skali przemocy w rodzinie, charakterystyka osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc w rodzinie oraz skuteczność i efektywność działań instytucjonalnych przeciwdziałających zjawisku przemocy w rodzinie w województwie lubelskim.

Przedstawiony raport to ewaluacja ex-post⁵, która ma na celu ocenę procesu realizacji i efektów Programu. Raport zawiera analizę przyczyn, a także kontekstu, w jakim realizowany był Program.

II. Realizacja celów Programu w latach 2014-2016

W Programie określono cele operacyjne, cele szczegółowe oraz wskaźniki. Poniżej w ujęciu tabelarycznym przedstawiono opis realizacji celów Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2014-2016.

Realizacja celów Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016.

Cel operacyjny		2014	2015	2016
Cele szczegółowe				
Cel operacyjny 1. Profilaktyka, działania informacyjno – edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie.				
1.1.	Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	Tak	Tak	Nie
1.2.	Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa.	Tak	Tak	Tak
1.3.	Wsparcie realizacji programów profilaktycznych.	Nie	Tak	Tak
1.4.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania specjalistycznej pomocy przez osoby dotknięte przemocą w rodzinie.	Tak	Tak	Tak
1.5.	Propagowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców i opiekunów.	Tak	Tak	Nie
1.6.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej, rodzinnej.	Tak	Tak	Tak
Cel operacyjny 2. Poprawa jakości i skuteczności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy oraz osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie, oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.				
2.1.	Wspieranie działań organizacji udzielających specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, ze szczególnym	Tak	Tak	Tak

⁵ Ewaluacja gminnych i powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Poradnik, ROPS w Krakowie, Kraków 2015

	uwzględnieniem dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych.			
2.2.	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych telefonów zaufania.	Tak	Tak	Nie
2.3.	Opracowanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Tak	Tak	Tak
2.4.	Opracowywanie ramowych programów ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie.	Tak	Tak	Tak
2.5.	Opracowywanie ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Tak	Tak	Tak
2.6.	Promowanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy.	Nie	Tak	Tak
Cel operacyjny 3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie				
3.1.	Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Tak	Tak	Tak
3.2.	Organizacja konferencji, seminariów poświęconych tematyce przemocy w rodzinie.	Nie	Nie	Tak
3.3.	Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.	Nie	Tak	Nie
Cel operacyjny 4. Inicjowanie i uczestnictwo w działaniach wzmacniających współpracę między jednostkami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.				
4.1.	Utworzenie i aktualizowanie bazy danych osób i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy i umieszczanie ich na stronach internetowych.	Nie	Nie	Tak
4.2.	Prowadzenie i uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach, konferencjach lub szkoleniach dla przedstawicieli służb i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy.	Tak	Tak	Tak
4.3.	Promowanie dobrych praktyk.	Tak	Tak	Tak

Źródło: opracowanie własne ROPS w Lublinie

Nie wszystkie cele były realizowane w każdym roku, jednak dane zawarte w powyższej tabeli wskazują, że wszystkie zakładane cele zostały zrealizowane w planowanym okresie. W dalszej części raportu zaprezentowano monitoring realizacji celów i działań Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016 w poszczególnych latach (patrz załącznik: Tabela 1. Opis działań podejmowanych w 2014 r., Tabela 2. Opis działań podejmowanych w 2015 r., Tabela 3. Opis działań podejmowanych w 2016 r.).

W ramach **celu operacyjnego 1. Profilaktyka, działania informacyjno – edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie** ROPS w Lublinie podejmował inicjatywy zmierzające do wzrostu poziomu wiedzy i poprawy systemu informacyjnego społeczeństwa w kwestii możliwości uzyskania pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Drugim filarem działań było monitorowanie zjawiska przemocy na terenie województwa lubelskiego. W ramach tego celu operacyjnego określono sześć celów szczegółowych. Poniżej przedstawiono analizę realizacji działań podejmowanych w ramach celów szczegółowych.

Cel szczegółowy 1.1. Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, ROPS w Lublinie realizował głównie poprzez działania informacyjne w zakresie ogólnopolskich lub regionalnych kampanii społecznych (patrz tabele 2, 3, 4 w załączniku). W 2016 r. w ramach ogłoszonego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych zaplanowano podzadanie pod nazwą: Organizacja działań związanych z podnoszeniem poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wyłoniono podmiot do realizacji ww. zadania lecz organizacja zrezygnowała z podpisania umowy. W związku z powyższym zadanie nie zostało zrealizowane.

Cel szczegółowy 1.2. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa. W realizacji tego celu ROPS w Lublinie koncentrował się głównie na działaniach sprawozdawczych na szczeblu wojewódzkim lub krajowym. Do podstawowych obowiązków sprawozdawczych należy coroczne sporządzenie Raportu z przeprowadzonych szkoleń dla pracowników pierwszego kontaktu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (KPPPwR) za okres od stycznia do grudnia danego roku. Zadanie to było realizowane rokrocznie. Ponadto konsultowane były dokumenty prawa miejscowego, np. konsultacje Sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Prowadzono badania społeczne wykorzystywane w formowaniu diagnozy obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie województwa. Badania takie zlecono w roku 2015 i 2016. W ramach monitoringu prowadzono korespondencję z organizacjami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w celu przeprowadzenia analizy w wymienionym obszarze, np. w 2015 r. informacja dla NIK, czy w 2016 r. monitoring w zakresie działań na rzecz równego traktowania. W roku 2016 opracowano również kolejną edycję Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego elementarną częścią był monitoring działań realizowanych w 2014 r. i 2015 r.

Cel szczegółowy 1.3. Wsparcie realizacji programów profilaktycznych realizowany był w miarę potrzeb poprzez udzielanie informacji instytucjom i organizacjom działającym w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe: 1.4. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania specjalistycznej pomocy przez osoby dotknięte przemocą w rodzinie oraz 1.6. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej, rodzinnej, zostały zrealizowane poprzez opracowanie Informatora o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim. Informator jest dostępny na stronie internetowej ROPS w Lublinie i rokrocznie aktualizowany. Ponadto w 2015 r. wydrukowano i przekazano do instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie 100 szt. Informatora. ROPS w Lublinie sukcesywnie zamieszcza informacje o inicjatywach związanych z poradnictwem lub bezpłatną pomocą dla osób doznających przemocy. W 2014 r. dotacja przekazana została Stowarzyszeniu „Bez granic”, ul. Partyzantów 1, 20-630 Tyszowce. Projekt dotyczył utworzenia punktów informacyjno-konsultacyjnych na terenie gmin: Hrubieszów, Dołhobyczów, Mircze.

Cel szczegółowy 1.5. Propagowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców i opiekunów, realizowano poprzez działania w ramach otwartego konkursu ofert. W latach 2014 i 2015 przekazano dotacje dla Stowarzyszenia „Bez Granic”, ul. Partyzantów 1, 20-630 Tyszowce. Projekt dotyczył utworzenia punktów informacyjno-konsultacyjnych na terenie gmin: Hrubieszów, Dołhobyczów, Mircze. Poradnictwo prowadzone było przez czterech specjalistów: prawnika, pedagoga, psychologa i doradcę zawodowego. Wsparciem objęto dzieci i dorosłych. W roku 2016 również ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie i realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ramach realizowanych działań zgłoszono zadanie pn. Wspieranie i propagowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie przeciwdziałania przemocy. Żadna organizacja pozarządowa nie wykazała chęci realizacji działań w tym zakresie. Nie wpłynęła żadna oferta, w związku z powyższym zadanie nie zostało zrealizowane.

Cel operacyjny 2. Poprawa jakości i skuteczności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy oraz osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie, oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie wdrożony był przede wszystkim poprzez wspieranie realizacji działań zleczanych organizacjom pozarządowym w ramach procedury konkursowej, a także poprzez wykonanie

działań ustawowych związanych z opracowaniem i realizacją programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel szczegółowy 2.1. Wspieranie działań organizacji udzielających specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych był realizowany poprzez działania w ramach otwartego konkursu ofert. W latach 2014 – 2016 ogłoszono 3 konkursy z zakresu m.in. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Podpisano łącznie 12 umów z organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Ponadto zawarto 1 umowę w ramach trybu pozakonkursowego w rozumieniu art. 19a. Umowę podpisano ze Stowarzyszeniem „Kontakt”, ul. Skierki 12, 20-601 Lublin.

Cel szczegółowy 2.2. Wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych telefonów zaufania. Lokalny telefon zaufania „Niebieska linia” prowadzony był przez Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie, Profilaktyki i Terapii, Ośrodek Pomocy Rodzinie „Sens” im. Janusza Dziedzica, ul. Piłsudskiego 27, 21-543 Konstantynów. Został on objęty wsparciem w 2014 r. w ramach dotacji przyznanej w otwartym konkursie ofert. W kolejnym roku zadanie to było kontynuowane jako propozycja w otwartym konkursie ofert, jednak żadna organizacja nie wyraziła zainteresowania realizacją zadania. W związku z powyższym na stronie ROPS w Lublinie ukazała się jedynie informacja o Infolinii Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia. W roku 2016 zadanie nie było kontynuowane.

Kolejne cele szczegółowe, t.j.: Cel 2.3. Opracowanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Cel 2.4. Opracowywanie ramowych programów ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie, Cel 2.5. Opracowywanie ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, zrealizowano zgodnie z Uchwałą nr XLIV/674/2014 Sejmiku Województwa Lubelskiego w dniu 30 kwietnia 2014 r.

Cel szczegółowy 2.6. Promowanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy realizowano poprzez zadania zlecane organizacjom pozarządowym. W roku 2015 zadanie takie realizowała Fundacja HerStory, ul. Dunikowskiego 15A/73, 20-301 Lublin, a w 2016 r. Towarzystwo Nowa Kuźnia, ul. Samsonowicza 25, 20-485 Lublin. W ramach ww. dotacji prowadzono warsztaty dla kobiet i poradnictwo dla rodzin.

Realizacja **celu operacyjnego 3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie** polegała przede wszystkim na organizacji szkoleń i konferencji tematycznych dla kadry działającej w tym zakresie.

Na przestrzeni lat 2014 – 2016 zrealizowano łącznie 9 szkoleń, zgodnie z **celem 3.1. Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje osób realizujących zadania z zakresu**

przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W szkoleniach wzięły udział 503 osoby. Byli to przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, w tym zespołów interdyscyplinarnych oraz organizacji pozarządowych.

Cel szczegółowy 3.2. Organizacja konferencji, seminariów poświęconych tematyce przemocy w rodzinie został zrealizowany w 2016 r. przez Stowarzyszenie Integracji Rodzin „Przystań”, ul. Ogrodowa 46, 22-100 Chełm, które na zlecenie ROPS w Lublinie zorganizowało konferencję szkoleniową dla 60 osób.

Kolejny **cel szczegółowy 3.3. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia** również zrealizowano jednorazowo. W roku 2015 zlecono szkolenie pn. Superwizja jako element systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami stosującymi przemoc. Wzięło w nim udział 16 osób.

Głównym działaniem w ramach **celu operacyjnego 4. Inicjowanie i uczestnictwo w działaniach wzmacniających współpracę między jednostkami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie** było podnoszenie kwalifikacji pracowników ROPS w Lublinie poprzez udział w szkoleniach, konferencjach i spotkaniach oraz dbanie o aktualność baz danych instytucji zaangażowanych w tworzenie sieci pomocy dla osób uwikłanych w przemoc.

Cel szczegółowy 4.1. Utworzenie i aktualizowanie bazy danych osób i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy i umieszczanie ich na stronach internetowych był realizowany poprzez utworzenie i aktualizację Informatora o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim. Informator powstał pod koniec 2013 roku, dlatego nie było potrzeby jego aktualizacji w 2014 r., natomiast w kolejnych latach był on sukcesywnie uzupełniany o dane przesyłane przez poszczególne jednostki.

Cel szczegółowy 4.2. Prowadzenie i uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach, konferencjach lub szkoleniach dla przedstawicieli służb i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy zrealizowano poprzez różne działania. W roku 2014 ROPS w Lublinie był inicjatorem utworzenia Sieci Pomocy Interdyscyplinarnej dla Osób Pokrzywdzonych Przesłaniem. Sieć powstała w 2015 r. jednocześnie w ramach prac nad jej powołaniem dwukrotnie, bo w 2014 i 2016 r. odbyło się szkolenie dla członków Sieci, które miało na celu podniesienie kwalifikacji w przedmiotowym zakresie. Ponadto ROPS w Lublinie uczestniczył

i informował o akcjach społecznych jak np. organizowane corocznie One Billion Rising. Pracownicy ROPS w Lublinie uczestniczyli również w szkoleniach i konferencjach.

W ramach realizacji **celu szczegółowego 4.3. Promowanie dobrych praktyk** ROPS w Lublinie informował o prowadzonych badaniach, prezentował na stronach internetowych aktualne raporty, projekty i ciekawe inicjatywy lokalne i ogólnopolskie.

III. Realizacja wskaźników Programu w latach 2014 – 2016

Cel operacyjny 1. Profilaktyka, działania informacyjno – edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie. W okresie 2014-2016 zrealizowano działania obejmujące wszystkie zakładane wskaźniki. Wartości liczbowe dla poszczególnych wskaźników przedstawiają się następująco:

- liczba konferencji, spotkań informacyjno – edukacyjnych na poziomie lokalnym i ogólnopolskim, - 2
- liczba opracowanych, upowszechnionych (w tym na stronie internetowej), wydanych publikacji i raportów dotyczących diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie – 2
- liczba dotowanych programów profilaktycznych – 2
- liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych - 23
- liczba opublikowanych informacji (w tym na stronach internetowych) dotyczących działań edukacyjnych dotyczących przemocy skierowanych do rodziców i opiekunów - 1
- liczba opracowanych i upowszechnionych informacji o lokalnych i ogólnopolskich kampaniach społecznych, spotkaniach i projektach dotyczących możliwości i form uzyskania pomocy - 12

Cel operacyjny 2. Poprawa jakości i skuteczności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy oraz osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie, oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. W okresie 2014-2016 zrealizowano działania obejmujące wszystkie zakładane wskaźniki. Wartości liczbowe dla poszczególnych wskaźników przedstawiają się następująco:

- liczba udzielonych dotacji organizacjom, które otrzymały dofinansowanie w ramach otwartych konkursów ofert, na udzielanie specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym przemocą - 17
- liczba informacji o organizacjach i instytucjach, które prowadzą telefony zaufania – 2
- liczba opracowanych i przyjętych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie (na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, gminnym) - 2

- liczba opracowanych i przyjętych programów ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie (na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, gminnym) - 2
- liczba ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, gminnym) - 3
- liczba informacji na temat promowanych nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy – 2

Cel operacyjny 3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W okresie 2014-2016 zrealizowano działania obejmujące wszystkie zakładane wskaźniki. Wartości liczbowe dla poszczególnych wskaźników przedstawiają się następująco:

- liczba szkoleń – 10
- liczba przeszkolonych osób – 519
- liczba konferencji, seminariów – 1
- liczba osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą i z osobami stosującymi przemoc, poddanych różnym formom poradnictwa, wsparcia psychologicznego, superwizji itp. – 16

Cel operacyjny 4. Inicjowanie i uczestnictwo w działaniach wzmacniających współpracę między jednostkami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W okresie 2014-2016 zrealizowano działania obejmujące wszystkie zakładane wskaźniki. Wartości liczbowe dla poszczególnych wskaźników przedstawiają się następująco:

- utworzenie, coroczna aktualizacja oraz upowszechnianie bazy danych osób i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy – 3
- liczba interdyscyplinarnych spotkań, konferencji dla przedstawicieli służb i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy – 9
- liczba informacji promujących dobre praktyki - 7

IV. Wnioski i rekomendacje

Cel operacyjny Cele szczegółowe	Wnioski	Rekomendacje	
Cel operacyjny 1. Profilaktyka, działania informacyjno – edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie.			
1.1.	<p>Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.</p>	<p>Prowadzone działania koncentrują się głównie na przekazywaniu informacji na temat kampanii społecznych i inicjatyw realizowanych przez podmioty na szczeblu krajowym.</p> <p>ROPS w Lublinie podejmował działania zmierzające do aktywnej i planowej polityki edukacyjno-informacyjnej poprzez zlecenie zadań w ramach otwartych konkursów ofert. W ramach konkursów proponowane były zadania związane z podnoszeniem wiedzy świadomości społecznej, jednak nie zawsze przynosiło to pożądane efekty. Organizacje pozarządowe nie zawsze były zainteresowane podejmowaniem określonych działań.</p> <p>Ze względu na brak środków finansowych nie realizowano lokalnych kampanii społecznych zapobiegających przemocy w rodzinie.</p>	<p>Należy regularnie aktualizować informacje na stronie internetowej, w zakresie bieżących kampanii społecznych.</p> <p>W związku z tym, że zlecane zadania nie zawsze cieszyły się zainteresowaniem podmiotów pozarządowych proponuje się zorganizowanie spotkania, lub zebranie informacji od NGO w innej formie, na temat obszarów zainteresowań, lub przyczyn braku zainteresowania niektórymi działaniami.</p> <p>Warto rozważyć zainteresowanie mediów promocją tego typu akcji lub wykorzystanie alternatywnych źródeł przekazywania informacji.</p>
1.2.	<p>Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa.</p>	<p>Monitorowanie zjawiska przemocy odbywa się zgodnie z wytycznymi ustawowymi oraz przyjętymi założeniami. ROPS w Lublinie prowadzi badania sytuacji w województwie, przygotowuje raporty i dokumenty sprawozdawcze</p>	<p>Należy regularnie analizować informacje w zakresie zjawiska przemocy rodzinie. Wskazane jest prowadzenie szkoleń z zakresu opracowywania, monitorowania i ewaluacji programów przeciwdziałania przemocy dla kadry działającej w tym obszarze na wszystkich szczeblach samorządu.</p> <p>Należy kontynuować działania badawcze i sprawozdawcze na poziomie wojewódzkim</p>

1.3.	Wsparcie realizacji programów profilaktycznych.	<p>Jednym z zadań realizowanych przez ROPS w Lublinie jest wsparcie merytoryczne przy konstruowaniu, realizacji i ewaluacji lokalnych strategii przeciwdziałania przemocy w rodzinie na poziomie powiatowym i gminnym.</p> <p>Wsparcie polega na udzielaniu informacji instytucjom lub organizacjom pozarządowym w zakresie diagnozy problemu, realizacji przepisów itp.</p> <p>Współpraca w tym zakresie odbywa się z inicjatywy innych organizacji lub podmiotów uczestniczących w programie</p>	<p>Należy kontynuować podjęte działania. ROPS w Lublinie powinien podejmować działania systemowe dotyczące edukacji w zakresie tworzenia powiatowych i gminnych strategii związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.</p> <p>Rekomenduje się poszerzenie zakresu współpracy z podmiotami i organizacjami, które realizują programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>
1.4.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania specjalistycznej pomocy przez osoby dotknięte przemocą w rodzinie.	<p>Opracowano Informator, dotyczący aktualnej oferty pomocowej, który jest aktualizowany i dystrybuowany w formie drukowanej i elektronicznej.</p> <p>Dużo organizacji pozarządowych prowadzi punkty informacyjne, jednak nie jest to zadanie systemowe a czasowe zależne od pozyskanych środków. W związku z powyższym, nie są one ujęte w Informatorze.</p>	<p>Należy kontynuować aktualizację i dystrybucję Informatora.</p> <p>Rekomenduje się systemowe wsparcie NGO w tworzeniu i utrzymaniu punktów informacyjnych.</p>
1.5.	Propagowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców i opiekunów.	<p>Działania edukacyjne dla rodziców są prowadzone w ramach dotacji otrzymywanych przez NGO w otwartym konkursie ofert. Dotacje są czasowe i zależą od funduszy i zadań realizowanych w danym roku.</p> <p>Problemem jest niski stopień specjalizacji NGO, tj. łączenie działań informacyjnych, profilaktycznych, edukacyjnych. Ponadto problemem jest także łączenie przez NGO działań dotyczących przemocy w rodzinie z innymi działaniami wykonywanymi przez NGO.</p> <p>Działania NGO prowadzone są w sztywnej formule, np. kierowane są wyłącznie do dzieci i młodzieży. Działalność edukacyjna ogranicza się w</p>	Pożądane jest wykorzystanie alternatywnych możliwości dotarcia do wybranych kategorii odbiorców.

		dużym stopniu do przedsięwzięć realizowanych w placówkach wsparcia dziennego lub świetlicach środowiskowych lub socjoterapeutycznych	
1.6.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej, rodzinnej.	Opracowano Informator, dotyczący aktualnej oferty pomocowej, który jest aktualizowany i dystrybuowany w formie drukowanej i elektronicznej.	Należy kontynuować aktualizację i dystrybucję Informatora.
Cel operacyjny 2. Poprawa jakości i skuteczności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy oraz osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie, oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.			
2.1.	Wspieranie działań organizacji udzielających specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych.	Corocznie ogłaszany jest konkurs dla organizacji pozarządowych. Do konkursu przystępuje znaczna liczba organizacji, jednak większość ofert dotyczy działalności profilaktyczno-edukacyjnej dla dzieci i młodzieży. Szeroki zakres działań na rzecz ofiar przemocy nie jest równoważony propozycjami działań na rzecz sprawców przemocy.	Pożądanym jest wykorzystanie alternatywnych narzędzi dotarcia do wybranych kategorii odbiorców. Należy opracować system zachęt do składania ofert połączonych z punktu widzenia realizacji programu
2.2.	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych telefonów zaufania.	Lokalny telefon zaufania był prowadzony przez organizację pozarządową, która zawiesiła swoją działalność. NGO nie są zainteresowane tego typu działaniem, ponieważ możliwości finansowania ograniczają się do datacji, których przyznawanie jest związane z procedurą konkursową. Brak ciągłości finansowania utrudniają planowanie działań w tym zakresie	Należy podjąć działania, które umożliwiłyby finansowanie stacjonarnego telefonu zaufania w regionie.
2.3.	Opracowanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Program został opracowany zgodnie z wytycznymi formalnymi. Diagnoza została opracowana w oparciu o aktualne wyniki badań instytucji i organizacji w regionie.	Należy kontynuować przyjęte standardy opracowania programu.
2.4.	Opracowywanie ramowych programów ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie.	j.w.	j.w.

2.5.	Opracowywanie ramowych programów korekcyjno-educacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	j.w.	j.w.
2.6.	Promowanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy.	Realizacja zadań odbywa się poprzez otwarte konkursy ofert.	Rekomenduje się poszerzenie zakresu współpracy z podmiotami i organizacjami, które realizują programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Cel operacyjny 3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie			
3.1.	Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Dobrze rozwinięty system podnoszenia kwalifikacji. Ograniczeniem jest wysokość środków przeznaczonych na szkolenia. Opracowane przez MRPiPS standardy szkoleń i kwalifikacji kadry dodatkowo podwyższają te koszty.	Należy opracować harmonogram szkoleń i konferencji na okres funkcjonowania bieżącego programu. Należy zabezpieczyć środki finansowe aby w każdym roku funkcjonowania programu odbyło się min. 1 szkolenie
3.2.	Organizacja konferencji, seminariów poświęconych tematyce przemocy w rodzinie.	Organizacja konferencji została zrealizowana w niewielkim stopniu. Ograniczeniem są niewystarczające środki finansowe przeznaczone na tego typu działanie. Pracownicy podmiotów realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy dysponują ograniczonym czasem na podnoszenie swoich kwalifikacji. Szkolenia cieszą się większym zainteresowaniem niż konferencje.	Należy opracować harmonogram szkoleń i konferencji na okres funkcjonowania bieżącego programu. Można podnieść atrakcyjność konferencji przez włączenie do programu elementów warsztatowych, lub innych propozycji podnoszących umiejętności praktyczne.
3.3.	Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.	Superwizja została zorganizowana jednorazowo. Ograniczeniem jest czas pracowników instytucji i NGO wynikający z wykonywania innych obowiązków. Superwizja jest procesem długotrwałym, w związku z czym pracodawcy niechętnie angażują pracowników w tego typu formę szkoleniową. Ograniczeniem jest też	Należy opracować harmonogram szkoleń i konferencji na okres funkcjonowania bieżącego programu. Należy zabezpieczyć środki finansowe aby podczas funkcjonowania programu odbyło się min. 2 superwizje

		wysokość środków przeznaczonych na szkolenia. Opracowane przez MRPiPS standardy szkoleń i kwalifikacji kadry dodatkowo podwyższają te koszty.	
Cel operacyjny 4. Inicjowanie i uczestnictwo w działaniach wzmacniających współpracę między jednostkami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.			
4.1.	Utworzenie i aktualizowanie bazy danych osób i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy i umieszczanie ich na stronach internetowych.	Opracowano Informator, dotyczący aktualnej oferty pomocowej, który jest aktualizowany i dystrybuowany w formie drukowanej i elektronicznej. Dużo organizacji pozarządowych prowadzi punkty informacyjne, jednak nie jest to zadanie systemowe a czasowe zależne od pozyskanych środków. W związku z powyższym, nie są one ujęte w Informatorze.	Należy kontynuować aktualizację i dystrybucję Informatora. Rekomenduje się systemowe wsparcie NGO w tworzeniu i utrzymaniu punktów informacyjnych.
4.2.	Prowadzenie i uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach, konferencjach lub szkoleniach dla przedstawicieli służb i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy.	ROPS organizował spotkania interdyscyplinarne o charakterze informacyjnym oraz szkoleniowym	Proponuje się opracowanie propozycji tematów harmonogramu spotkań z poszczególnymi instytucjami
4.3.	Promowanie dobrych praktyk.	Ze względu na ograniczone zasoby finansowe, a także ze względu na ograniczenia wynikające z wykonywania innych zadań działanie to odbywa się głównie poprzez stronę internetową	Należy kontynuować podjęte działania

Źródło: Opracowanie własne ROPS w Lublinie

V. Podsumowanie

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016 został przyjęty przez Sejmik Województwa Lubelskiego Uchwałą Nr XLIV/674/2014 z dnia 30 kwietnia 2014 r. Program został opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie przy współudziale ekspertów zewnętrznych. Dokument jest zgodny z innymi dokumentami strategicznymi województwa lubelskiego.

Celem strategicznym WPPPwR było zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Województwa Lubelskiego. Wszystkie cele operacyjne oraz działania ujęte w WPPPwR zostały zrealizowane.

ROPS w Lublinie podejmował inicjatywy zmierzające do wzrostu poziomu wiedzy i poprawy systemu informacyjnego w kwestii możliwości uzyskania pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizował obowiązek sprawozdawczy, udzielał informacji instytucjom i organizacjom działającym w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz propagował działania edukacyjne w zakresie wzmocnienia opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców i opiekunów.

Ponadto ROPS w Lublinie corocznie zleca realizację działań w ramach otwartego konkursu ofert. Dzięki temu wsparciem objęte są organizacje udzielające specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, prowadzące lokalne telefony zaufania oraz nowatorskie projekty na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy.

W latach 2014-2016 zrealizowano również 9 szkoleń, 1 konferencję i 1 superwizję, które miały na celu podnoszenie kwalifikacji osób pracujących z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie.

Jednocześnie realizowano działania wzmacniające współpracę między jednostkami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ROPS w Lublinie był inicjatorem, ale też i uczestnikiem spotkań interdyscyplinarnych, konferencji, szkoleń. Prowadzono badania własne oraz prezentowano raporty innych jednostek.

Realizowane działania przyczyniły się do poprawy sytuacji osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, szczególnie w zakresie zwiększenia dostępności do bazy informacyjnej. Dotyczy to zarówno materiałów informacyjnych dotyczących problemu, jak też możliwości otrzymania pomocy specjalistów. Działania realizowane w wymienionym okresie koncentrowały się w szczególności na kobietach i małoletnich, a w mniejszym stopniu na osobach starszych.

Wzmocniono bazę pomocową dla osób dotkniętych przemocą poprzez dofinansowanie już istniejących punktów prowadzących wieloaspektowe poradnictwo oraz przyczynienie się do powstawania nowych tego typu form wsparcia.

Załączniki

Tabela 1. Opis działań podejmowanych w 2014 r. w związku z realizacją celów WPPPwR

Cel operacyjny Cele szczegółowe		2014	Działania
Cel operacyjny 1. Profilaktyka, działania informacyjno – edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie.			
1.1.	Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	Tak	1. Promocja kampanii społecznych na stronach internetowych ROPS w Lublinie: a) One Billion Rising – Nazywam się Miliard”. b) Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem. 2. Informacja na stronie internetowej ROPS w Lublinie dotycząca Specjalistycznego Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – II stopnia (Stowarzyszenie Niebieska Linia)
1.2.	Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa.	Tak	1. Sporządzono sprawozdanie jednorazowe z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. Sprawozdanie przekazano do LUW w Lublinie. 2. Konsultacje Sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. (Sprawozdanie krajowe). 3. Sporządzono Raport z przeprowadzonych szkoleń dla pracowników pierwszego kontaktu z zakresu tematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2013 r. ROPS w Lublinie przeprowadził łącznie 3 szkolenia dla 300 uczestników. 4. Prośba do LUW w Lublinie o przekazanie danych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu przygotowania diagnozy województwa lubelskiego.
1.3.	Wsparcie realizacji programów profilaktycznych.	Nie	
1.4.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form	Tak	1. Na stronie internetowej ROPS w Lublinie zamieszczono następujące informacje: a) udostępniono Informator o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz

	uzyskania specjalistycznej pomocy przez osoby dotknięte przemocą w rodzinie.		<p>przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim.</p> <p>b) nt. nieodpłatnej pomocy dla osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz członków ich rodzin. Informacja przekazana przez Ministerstwo Sprawiedliwości w związku z rozporządzeniem dot. Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.</p> <p>c) nt. działań Sieci Pomocy Interdyscyplinarnej dla Osób Pokrzywdzonych Przemocą w Województwie Lubelskim.</p> <p>2. Dotacja w ramach otwartego konkursu ofert: Stowarzyszenie „Bez granic”, ul. Partyzantów 1, 22-630 Tyszowce. (patrz pkt. 1.5.)</p>
1.5.	Propagowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców i opiekunów.	Tak	<p>W dniu 21 stycznia 2014 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2014 roku. W ramach zadania pn. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zgłoszono podzadanie: Programy ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zrealizowano następujące działanie: Stowarzyszenie „Bez granic”, ul. Partyzantów 1, 22-630 Tyszowce.</p> <p>Utworzenie punktów informacyjno-konsultacyjnych na terenie gmin: Hrubieszów, Dołhobyczów, Mircze. Poradnictwo prowadzone przez czterech specjalistów: prawnika, pedagoga, psychologa i doradcę zawodowego. łącznie z pomocy skorzystało 73 osoby (kilka osób korzystało z porad kilkakrotnie). Udzielono łącznie 179 porad. Osoby dorosłe i dzieci. 59 osobom dorosłym udzielono wsparcia oraz omówiono istniejące możliwości rozwiązywania sytuacji kryzysowej. 14 dzieci, których rodzice korzystali z poradnictwa w PIK-ach zostało objętych poradnictwem pedagogicznym. 32 uczniów z Gimnazjum w Dołhobyczowie (w tym dzieci z rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie oraz doznające przemocy rówieśniczej) objęto poradnictwem prowadzonym przez pedagoga i prawnika, co wpłynęło na podniesienie ich świadomości nt. współdziałania w grupie i prawidłowej komunikacji interpersonalnej oraz odpowiedzialności prawnej małoletnich.</p>
1.6.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej, rodzinnej.	Tak	<p>1. Promocja kampanii społecznych na stronach internetowych ROPS w Lublinie:</p> <p>Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przemocą. Bezpłatne poradnictwo prawne, psychologiczne, prowadzone m.in. przez Naczelną Radę Adwokacką, Krajową Izbę Radców Prawnych, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Komendy Głównej Policji, Komendy Straży Granicznej, Prokuratury Generalnej, Krajowej Rady Komorniczej, Krajowej Rady Notarialnej, Krajowej Rady Kuratorów. Na terenie woj. lubelskiego uruchomiono 15 Ośrodków Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przemocą.</p>

			<p>2. Na stronie internetowej ROPS w Lublinie zamieszczono następujące informacje:</p> <p>a) większa ochrona ofiar – przestępstwo zgwałcenia ścigane z urzędu informacja nt. nowelizacji kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego.</p>
Cel operacyjny 2. Poprawa jakości i skuteczności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy oraz osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie, oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.			
2.1.	Wspieranie działań organizacji udzielających specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych.	Tak	<p>W dniu 21 stycznia 2014 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2014 roku. W ramach zadania pn. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zgłoszono podzadanie: Programy ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zrealizowano następujące działania:</p> <p>a) Umowa nr DZU.ES.421.9.2014. Stowarzyszenie „Bez granic”, ul. Partyzantów 1, 22-630 Tyszowce (patrz punkt 1.5).</p> <p>b) Umowa nr DZU.JŁ.421.8.2014. Stowarzyszenie Ośrodek Wspierania Rodziny w Chełmie, ul. Obłowska 20, 22-100 Chełm. Uczestnicy: poradnictwo psychologiczne: 43 osoby; poradnictwo specjalisty ds. przemocy: 50 osób; poradnictwo prawno-administracyjne 45 osób, w szczególności z miasta Chełma i powiatu chełmskiego.</p> <p>c) Umowa nr DZU.JŁ.421.6.2014. Stowarzyszenie „Kontakt” ul. Skierki 12, 20-601 Lublin. Uczestnicy: Ryki: z poradnictwa i konsultacji skorzystało 57 kobiet i 13 mężczyzn; Niemce: z poradnictwa i konsultacji skorzystało 62 kobiety i 23 mężczyzn.</p>
2.2.	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych telefonów zaufania.	Tak	<p>W dniu 21 stycznia 2014 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2014 roku. W ramach zadania pn. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zgłoszono podzadanie: Programy ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zrealizowano następujące działania:</p> <p>Umowa nr DZU.ES.421.7.2014 Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie, Profilaktyki i Terapii, Ośrodek Pomocy Rodzinie „Sens” im. Janusza Dziedzica, ul. Piłsudskiego 27, 21-543 Konstantynów. Dofinansowanie dotyczyło: wynagrodzenie za dyżury nocne, prowadzenie Niebieskiej Linii, wynagrodzenie terapeuty (terapia małżeńska</p>

			i rodzinna), prawnika, pracownika socjalnego, pedagoga, koszty czynszu, obsługa księgową. Adresaci - ofiary przemocy domowej z terenu woj. lubelskiego w tym Biała Podlaska oraz z powiatu bialskiego – 94 osoby.
2.3.	Opracowanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Tak	Opracowanie i realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016 przyjętego Uchwałą nr XLIV/674/2014 Sejmiku Województwa Lubelskiego w dniu 30 kwietnia 2014 r. Prowadzenie konsultacji społecznych.
2.4.	Opracowywanie ramowych programów ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie.	Tak	Opracowanie i realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016, którego integralną częścią jest Załącznik 1. Ramowy Program ochrony dla osób doświadczających przemocy w rodzinie – wytyczne. Prowadzenie konsultacji społecznych.
2.5.	Opracowywanie ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Tak	Opracowanie i realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016, którego integralną częścią jest Załącznik 2. Ramowy Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – wytyczne. Prowadzenie konsultacji społecznych.
2.6.	Promowanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy.	Nie	
Cel operacyjny 3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie			
3.1.	Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Tak	<p>1. Wzmocnienie lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez wsparcie zespołów interdyscyplinarnych. Szkolenie trzydniowe dla 45 osób, członków Zespołów Interdyscyplinarnych. Celem szkolenia było dostarczenie wiedzy, podstaw teoretycznych i praktycznych w zakresie rozwijania kompetencji zawodowych w obszarze pomagania rodzinom dotkniętym problemem przemocy w kontekście pracy w Zespole Interdyscyplinarnym i w grupie roboczej.</p> <p>2. Interwencja kryzysowa. Szkolenie dwudniowe dla 80 osób, pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, ośrodków interwencji kryzysowej. Celem szkolenia było nabycie przez uczestników szkolenia umiejętności wsparcia w sytuacji kryzysu.</p> <p>3. Stop uzależnieniom. Szkolenie dla 100 osób, pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej, w tym pracowników: OPS, PCPR, DPS, SOW, JST, ŚDS, GKRPA, Domów Dziecka. Podczas szkolenia realizowano</p>

			moduł: Alkohol a przemoc w rodzinie – skuteczne działania międzyinstytucjonalne. Omawiano następujące zagadnienia: system przeciwdziałania przemocy w rodzinie – rola i miejsce GKRPA; procedura Niebieskie Karty – omówienie roli i zadań GKRPA w procedurze; współpraca instytucji w zakresie problematyki alkoholowej oraz przemocy w rodzinie.
3.2.	Organizacja konferencji, seminariów poświęconych tematyce przemocy w rodzinie.	Nie	
3.3.	Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.	Nie	
Cel operacyjny 4. Inicjowanie i uczestnictwo w działaniach wzmacniających współpracę między jednostkami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.			
4.1.	Utworzenie i aktualizowanie bazy danych osób i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy i umieszczanie ich na stronach internetowych.	Nie	
4.2.	Prowadzenie i uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach, konferencjach lub szkoleniach dla przedstawicieli służb i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu	Tak	1. Inicjatywa ROPS w Lublinie w sprawie utworzenia Sieci Pomocy Interdyscyplinarnej dla Osób Pokrzywdzonych Przemocą w Województwie Lubelskim. Informacja na temat Sieci znajduje się na stronie internetowej ROPS w Lublinie. 2. Efektywnie, fachowo, skutecznie – podnoszenie kwalifikacji kadry działającej w obszarze pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą I edycja. Szkolenie dwudniowe, 16 godzin szkoleniowych, dla 60 osób, członków Sieci, pracowników OIK, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w tym: OPS, PCPR. Celem

	przeciwdziałania przemocy.		szkolenia było zdobycie przez uczestników wiedzy i praktycznych umiejętności mających na celu podniesienie kwalifikacji w obszarze pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem. 3. Uczestnictwo w kampanii społecznej: One Billion Rising – Nazywam się Miliard”.
4.3.	Promowanie dobrych praktyk.	Tak	1. Na stronie internetowej ROPS w Lublinie zamieszczono następujące informacje: a) Polska w czołówce krajów przeciwdziałających przemocy wobec dzieci wg raportu ONZ. b) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020. c) Promocja projektu pn.: „Model wsparcia” dedykowany ZI, OPS, CIS, KIS, NGO. Informacja nt. projektu opracowanego przez CIS we Wrocławiu, dotyczącego przygotowania i przetestowania metod skutecznej pracy z niezatrudnionymi kobietami po 50 r.ż. doświadczających przemocy w rodzinie.

Źródło: Opracowanie własne ROPS w Lublinie

Tabela 2. Opis działań podejmowanych w 2015 r. w związku z realizacją celów WPPPwR

Cel operacyjny Cele szczegółowe		2015	Działania
Cel operacyjny 1. Profilaktyka, działania informacyjno – edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie.			
1.1.	Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	Tak	<p>1. Promocja kampanii społecznych na stronach internetowych ROPS w Lublinie:</p> <p>a) Bicie uczy, ale tylko złych rzeczy - Rzecznik Praw Dziecka.</p> <p>b) One Billion Rising – Nazywam się Miliard - Fundacja Feminoteka.</p> <p>c) Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepęstwem.</p> <p>d) 22 lutego Światowy Dzień Ofiar Przepęstw.</p> <p>e) Bezpieczna kobieta - Komenda Miejska Policji w Lublinie i Klub K1.</p> <p>2. Informacja na stronie internetowej ROPS w Lublinie nt. zmian prawa:</p> <p>a) Darmowa pomoc prawna na etapie przesądowym.</p>
1.2.	Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa.	Tak	<p>1. Zlecono i zrealizowano badanie społeczne pn.: Diagnoza potrzeb, dobrych praktyk i trudności w realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy – badania jednostek realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy na terenie województwa lubelskiego. Umowa DZU.JS.2322.7.15 z dn. 20.03.2015 r. Realizator: „Realizacja” Sp. z o. o, ul. Kolbaczewska 6a, 02-879 Warszawa.</p> <p>2. Zgodnie z obowiązkiem sprawozdawczym wynikającym z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, sporządzono Sprawozdanie resortowe „Przemoc” za okres od 01.01.2014 r. do 31.12.2014 r. Sprawozdanie dotyczy szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez ROPS w Lublinie w roku 2014.</p> <p>3. Konsultacje Sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r.</p>

			<p>4. Sporządzono Raport z przeprowadzonych szkoleń dla pracowników pierwszego kontaktu z zakresu tematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2014 r. ROPS w Lublinie przeprowadził łącznie 4 szkolenia dla 285 uczestników.</p> <p>5. W związku z zapytaniem Najwyższej Izby Kontroli skierowanym do Departamentu Zdrowia UMWL, nt. przedstawienia opinii w sprawie adekwatności obowiązujących uregulowań prawnych w szczególności z punktu widzenia zapewnienia optymalnych warunków skutecznego działania, a także propozycji zmian w obecne obowiązujących uregulowaniach dotyczących udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie ROPS w Lublinie zwrócił się z pismem dot. przedstawienia opinii m.in. do partnerów Sieci Pomocy Interdyscyplinarnej dla Osób Pokrzywdzonych Przystępstwem w Województwie Lubelskim oraz do PCPR, OIK, SOW działających na terenie woj. lubelskiego. Zebrane wnioski przekazano do DZ UMWL.</p>
1.3.	Wsparcie realizacji programów profilaktycznych.	Tak	Informacja udzielona Ośrodkowi Interwencji Kryzysowej w Tomaszowie Lubelskim w sprawie „Ramowego Programu Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie – wytyczne”.
1.4.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania specjalistycznej pomocy przez osoby dotknięte przemocą w rodzinie.	Tak	<p>1. Informacja na stronie internetowej ROPS w Lublinie:</p> <p>a) udostępniono Informator o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim.</p> <p>b) działania Sieci Pomocy Interdyscyplinarnej dla Osób Pokrzywdzonych Przystępstwem w Województwie Lubelskim.</p> <p>c) wykaz podmiotów, które świadczą bezpłatną pomoc dla osób pokrzywdzonych przystępstwem, finansowaną ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.</p> <p>d) możliwości uzyskania bezpłatnej pomocy prawnej zgodnie z nowo przyjętym projektem resortu sprawiedliwości.</p> <p>e) Infolinia Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia, 801 120 002.</p> <p>2. Wydrukowano i rozdystrybuowano 100 szt. „Informatora o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim”. Realizatorem usługi był „System Graf” Drukarnia Agencja Reklamowo – Wydawnicza Janusz Laskowski, Zemborzyce Tereszyńskie 73B, 20 – 515 Lublin. Umowa DZU.AR.2321.57.2015 z dn. 01.12.2015 r.</p> <p>3. Rozpowszechnienie materiałów informacyjnych otrzymanych z Biura Pełnomocnika Rządu ds. Równego</p>

			Traktowania. Broszura: Przemoc seksualna wobec dzieci. Informator dla rodziców i opiekunów (100 szt.), ulotka informacyjna: Nie wiń siebie, to sprawca jest winny (100 szt.), ulotka informacyjna: Nie wiń osoby, która doznała przemocy, to sprawca jest winny (100 szt.). Materiały powstały w ramach projektu: „Prawa dla ofiar przemocy seksualnej: nowe podejście systemowe. Wszechstronne usługi informacyjne, szkolenia i działania”.
1.5.	Propagowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców i opiekunów.	Tak	<p>1. Promocja kampanii pn.: „Bicie uczy, ale tylko złych rzeczy” organizowanej przez Rzecznika Praw Dziecka.</p> <p>2. W dniu 28 stycznia 2015 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2015 roku. W ramach zadania pn. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zgłoszono podzadanie: Wspieranie programów specjalistycznej pomocy skierowanej do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet, dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych. Zrealizowano następujące działanie:</p> <p>Umowa nr DZU.ES.421.3.2015. Stowarzyszenie „BEZ GRANIC”, ul. Partyzantów 1, 22-630 Tyszowce .</p> <p>Utworzenie punktów informacyjno-konsultacyjnych na terenie gmin: Hrubieszów, Dołhobyczów, Mircze. Poradnictwo prowadzone przez czterech specjalistów: prawnika, pedagoga, psychologa i doradcę zawodowego. łącznie z pomocy skorzystało 72 osoby (kilka osób korzystało z porad kilkakrotnie). Udzielono łącznie 128 porad. Osoby dorosłe i dzieci.</p>
1.6.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej, rodzinnej.	Tak	<p>1. Wydrukowano 100 szt. „Informatora o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim”. Realizatorem usługi był „System Graf” Drukarnia Agencja Reklamowo – Wydawnicza Janusz Laskowski, Zemborzycy Tereszyńskie 73B, 20 – 515 Lublin. Umowa DZU.AR.2321.57.2015 z dn. 01.12.2015 r.</p> <p>1. Informacja na stronie internetowej ROPS w Lublinie:</p> <p>a) Tydzień pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem. Informacja nt. dyżurów w województwie lubelskim</p> <p>b) wykaz podmiotów, które świadczą bezpłatną pomoc dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, finansowaną ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.</p> <p>c) możliwości uzyskania bezpłatnej pomocy prawnej zgodnie z nowo przyjętym projektem resortu</p>

			sprawiedliwości.
Cel operacyjny 2. Poprawa jakości i skuteczności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy oraz osobom uwięzonym w przemoc w rodzinie, oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.			
2.1.	Wspieranie działań organizacji udzielających specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych.	Tak	<p>1. W dniu 28 stycznia 2015 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2015 roku. W ramach zadania pn. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zgłoszono podzadanie: Wspieranie programów specjalistycznej pomocy skierowanej do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet, dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych. Zrealizowano następujące działania:</p> <p>a) Umowa nr DZU.ES.421.3.2015. Stowarzyszenie „BEZ GRANIC”, ul. Partyzantów 1, 22-630 Tyszowce. (patrz pkt. 1.5)</p> <p>b) Umowa nr DZU.JŁ.421.4.2015. Stowarzyszenie Ośrodek Wspierania Rodziny w Chełmie, ul. Obłowska 20, 22-100 Chełm. Uczestnicy: 97 osób w tym: porady prawno-administracyjne - 45 osób, indywidualne poradnictwo specjalisty ds. pomocy osoby doświadczające przemocy - 44 osoby, grupy edukacyjno-rozwojowe – 8 osób doświadczających przemocy w rodzinie z województwa lubelskiego, a w szczególności z miasta Chełma i powiatu chełmskiego.</p> <p>c) Umowa nr DZU.JŁ.421.6.2015. Fundacja SOS Ziemi Lubelskiej ul. Bronowicka 3, 20-301 Lublin. Uczestnicy: 42 osoby doświadczające przemocy w rodzinie, w tym 28 dzieci.</p> <p>d) Umowa nr DZU.JŁ.421.7.2015. Stowarzyszenie „STOP” ul. Towarowa 19, 20-205 Lublin. Uczestnicy: 498 osób doświadczających różnych form przemocy w rodzinie oraz 500 osób - młodzież szkolna (uczestnicy zajęć profilaktycznych w szkołach).</p> <p>e) Umowa nr DZU.JŁ.421.8.2015. Stowarzyszenie Ochrony i Pomocy Rodzinie Alkoholowej „SOPRA” ul. Sasankowa 4/8, 20-537 Lublin. Uczestnicy: 72 osoby dotknięte problemem przemocy w rodzinie.</p> <p>f) Umowa nr DZU.JŁ.421.9.2015. Caritas Diecezji Siedleckiej ul. Bpa Świrskiego 57, 08-110 Siedlce. Uczestnicy: 110 osób, w tym 39 osób skorzystało z porad psychologicznych i terapii psychoterapeutycznej, 51 osób skorzystało z porad prawnych, 20 osób uczestniczyło w spotkaniach w ramach oddziaływań społecznych.</p>
2.2.	Wspieranie tworzenia	Tak	1. W dniu 28 stycznia 2015 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań z zakresu

	i funkcjonowania lokalnych telefonów zaufania.		<p>profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2015 roku. W ramach zadania pn. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zgłoszono podzadanie: Wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych telefonów zaufania, na które przeznaczono kwotę – 10 000,00 zł. Nie wpłynęła żadna oferta dotycząca tego zadania.</p> <p>2. Informacja na stronie ROPS w Lublinie na temat Infolinii Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia. Zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Niebieska Linia.</p>
2.3.	Opracowanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Tak	Realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016 przyjętego Uchwałą nr XLIV/674/2014 Sejmiku Województwa Lubelskiego w dniu 30-kwietnia 2014 r.
2.4.	Opracowywanie ramowych programów ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie.	Tak	Realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016, którego integralną częścią jest Załącznik 1. Ramowy Program ochrony dla osób doświadczających przemocy w rodzinie – wytyczne.
2.5.	Opracowywanie ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Tak	<p>1. Realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016, którego integralną częścią jest Załącznik 2. Ramowy Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – wytyczne.</p> <p>2. W dniu 28 stycznia 2015 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2015 roku. W ramach zadania pn. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zgłoszono podzadanie: 4. Wspieranie programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy. Zrealizowano następujące działanie:</p> <p>a) Umowa nr DZU.Jł.421.5.2015. Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu „Nadzieja”, ul. Abramowicka 2F, 20-442 Lublin. Prowadzenie programu korekcyjno-edukacyjnego. Prowadzenie zajęć indywidualnych 52 sesje/godz. prowadzone przez dwóch specjalistów. Prowadzenie zajęć grupowych w tym warsztatów. Łącznie 36 godz. Prowadzenie zajęć grupowych podsumowujących funkcjonowanie w grupie i budowanie „strategii na wyjście”. W programie wzięło udział 15 osób z czego 12 ukończyło program. 9 uczestników nawiązało kontakt z rodziną.</p>
2.6.	Promowanie nowatorskich	Tak	1. W dniu 28 stycznia 2015 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań z zakresu

	projektów na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy.		<p>profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2015 roku. W ramach zadania pn. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zgłoszono podzadanie: Wsparcie i promocja nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy. Zrealizowano następujące działanie:</p> <p>a) Umowa nr DZU.JŁ.421.10.2015. Fundacja HerStory ul. Dunikowskiego 15A/73, 20-301 Lublin. Uczestnicy: 69 kobiet, które były/są ofiarami i/lub świadkami przemocy.</p> <p>W ramach zadania prowadzono poradnictwo w przypadku zaistnienia sytuacji przemocowej. Udzielono 25 porad na temat miejsc wsparcia. Upowszechniano i popularyzowano wiedzę na temat zjawiska przemocy ze względu na płeć w mediach społecznościowych. Przeprowadzono dwa warsztaty WenDo i dwa warsztaty CONSENT, dla łącznie 44 kobiet, zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, będących ofiarami przemocy i/lub jej świadkiniami.</p>
Cel operacyjny 3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie			
3.1.	Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Tak	<p>1. Praca z dzieckiem krzywdzonym. Szkolenie dla 30 uczestników. Celem szkolenia było nabycie przez uczestników praktycznej i teoretycznej wiedzy w zakresie przeciwdziałania przemocy wobec dzieci, w tym: rozpoznawanie mechanizmów, symptomów, poznanie metodyki pracy z dzieckiem krzywdzonym, kształtowanie umiejętności pozwalających skutecznie rozwiązywać problemy związane ze stosowaniem przemocy.</p> <p>2. Metodyka pracy ze sprawcami przemocy w rodzinie. Szkolenie dla 60 uczestników. Celem szkolenia było zapoznanie się ze specyfiką stosowania przemocy w rodzinie poznanie sposobów interwencji wobec osób stosujących przemoc, poznanie metod i strategii pracy z osobą stosującą przemoc oraz sposobów realizowania programu korekcyjno-edukacyjnego.</p>
3.2.	Organizacja konferencji, seminariów poświęconych tematyce przemocy w rodzinie.	Nie	
3.3.	Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi	Tak	Superwizja jako element systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami stosującymi przemoc. Szkolenie dla 16 osób. Celem szkolenia było doskonalenie umiejętności zawodowych osób prowadzących programy korekcyjno-edukacyjne, zwiększenie efektywności działania, wsparcie w pokonywaniu psychologicznych trudności, rozwinięcie umiejętności rodzenia sobie z trudnościami w

	przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.		środowisku pracy, przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu, integracja zespołu specjalistów, rozwijanie i ewaluacja systemu przeciwdziałania przemocy.
Cel operacyjny 4. Inicjowanie i uczestnictwo w działaniach wzmacniających współpracę między jednostkami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.			
4.1.	Utworzenie i aktualizowanie bazy danych osób i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy i umieszczanie ich na stronach internetowych.	Nie	
4.2.	Prowadzenie i uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach, konferencjach lub szkoleniach dla przedstawicieli służb i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy.	Tak	<p>1. Udział pracowników ROPS w Lublinie w szkoleniach i konferencjach:</p> <p>a) Ogólnopolska Konferencja - 10 lat ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – historia, doświadczenia, wyzwania. Organizator: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.</p> <p>b) Konferencja pn.: „Wiem, umiem, mogę przeciwdziałać przemocy”. Organizator: Miejski Ośrodek Polityki Społecznej w Puławach.</p> <p>c) Szkolenie pn.: „Przemocy w rodzinie NIE. Wykształcona kadra zarządzająca instytucjami pomocy i integracji społecznej warunkiem wczesnego rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Organizator: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich we współpracy ze Stowarzyszeniem na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia.</p> <p>2. Podpisano Porozumienie o współpracy zawarte w dniu 23 kwietnia 2015 r. dotyczące utworzenia Partnerstwa, którego celem jest utworzenie i funkcjonowanie spójnego systemu wsparcia dla osób pokrzywdzonych przestępstwem i członków ich rodzin, z terenu województwa lubelskiego.</p> <p>3. Efektywnie, fachowo, skutecznie – podnoszenie kwalifikacji kadry działającej w obszarze pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem. II edycja szkolenie dotyczące aspektów prawnych, dla 40 członków Sieci, pracowników OIK, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w tym: OPS, PCPR. Celem szkolenia było zdobycie przez uczestników wiedzy i praktycznych umiejętności mających na celu podniesienie kwalifikacji w</p>

			obszarze pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem.
4.3.	Promowanie dobrych praktyk.	Tak	<p>1. W związku z zapytaniem Najwyższej Izby Kontroli skierowanym do Departamentu Zdrowia UMWL, nt. przedstawienia opinii na temat adekwatności obowiązujących uregulowań prawnych w szczególności z punktu widzenia zapewnienia optymalnych warunków skutecznego działania, a także propozycji zmian w obecne obowiązujących uregulowaniach dotyczących udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie ROPS w Lublinie zwrócił się z pismem dot. przedstawienia opinii do instytucji działających w ww. obszarze. Zebrane wnioski przekazano do DZ UMWL.</p> <p>2. Zlecono i zrealizowano badanie społeczne pn.: Diagnoza potrzeb, dobrych praktyk i trudności w realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy – badania jednostek realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy na terenie województwa lubelskiego.</p>

Źródło: Opracowanie własne ROPS w Lublinie

Tabela 3. Opis działań podejmowanych w 2016 r. w związku z realizacją celów WPPPwR

Cel operacyjny Cele szczegółowe		2016	Działanie
Cel operacyjny 1. Profilaktyka, działania informacyjno – edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie.			
1.1.	Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	Nie	1. W dniu 2 lutego 2016 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie i realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2016 r. W ramach zadania: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie zgłoszono podzadanie pn. Organizacja działań związanych z podnoszeniem poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jako realizatora działania wybrano Stowarzyszenie Równych Szans „Bona Fides” ul. Niecała 4/5a, 20-080 Lublin. Organizacja nie przystąpiła do realizacji zadania.
1.2.	Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa.	Tak	<p>1. W ramach prac nad Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2020, dokonano monitoringu Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2014-2015.</p> <p>2. Zlecono i zrealizowano badanie społeczne pn.: Diagnoza skali przemocy w rodzinie, charakterystyka osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc w rodzinie oraz skuteczność i efektywność działań instytucjonalnych przeciwdziałających zjawisku przemocy w rodzinie w województwie lubelskim, Umowa nr DZU.JS.2321.21.2016 z dnia 14.04.2016 r. realizator: ASM-Centrum Badań i Analiz Rynku sp. z o.o. ul. Grunwaldzka 5, 99-301 Kutno.</p> <p>3. Zgodnie z obowiązkiem sprawozdawczym wynikającym z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, sporządzono Sprawozdanie resortowe „Przemoc” za okres od 01.01.2015 r. do 31.12.2015 r. Sprawozdanie dotyczy szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez ROPS w Lublinie w roku 2015.</p> <p>4. Sporządzono Raport z przeprowadzonych szkoleń dla pracowników pierwszego kontaktu z zakresu tematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2015 r. ROPS w Lublinie przeprowadził łącznie 4 szkolenia dla 146 uczestników.</p> <p>5. W związku z realizacją projektu pn. „Monitoring i analiza realizacji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania w zakresie płci, tożsamości płciowej i orientacji seksualnej (2013-2016) udzielono</p>

			informacji w zakresie przeprowadzonych przez ROPS w Lublinie szkoleń dla członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych w zakresie zjawiska przemocy z uwzględnieniem perspektywy płci.
1.3.	Wsparcie realizacji programów profilaktycznych.	Tak	1. Informacja udzielona Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Kraśniku w sprawie Programu Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie. 2. Informacja udzielona Lubelskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w związku z zapytaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Włodawie w sprawie realizacji Ramowego Programu Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie.
1.4.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania specjalistycznej pomocy przez osoby dotknięte przemocą w rodzinie.	Tak	1. Informacja na stronie internetowej ROPS w Lublinie: a) udostępniono Informator o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim. b) nt. działań Sieci Pomocy Interdyscyplinarnej dla Osób Pokrzywdzonych Prześstępstwem w Województwie Lubelskim.
1.5.	Propagowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców i opiekunów.	Nie	1. W dniu 2 lutego 2016 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie i realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2016 r. Zgłoszono zadanie pn. Wspieranie i propagowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie przeciwdziałania przemocy. Żadna organizacja nie przystąpiła do realizacji.
1.6.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej, rodzinnej.	Tak	1. Informacja na stronie internetowej ROPS w Lublinie: a) udostępniono Informator o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim. b) nt. działań Sieci Pomocy Interdyscyplinarnej dla Osób Pokrzywdzonych Prześstępstwem w Województwie Lubelskim.
Cel operacyjny 2. Poprawa jakości i skuteczności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy oraz osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie, oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.			
2.1.	Wsparcie działań organizacji udzielających specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym	Tak	1. W dniu 2 lutego 2016 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie i realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2016 r. Zgłoszono zadanie pn. Wspieranie programów specjalistycznej pomocy skierowanej do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ze szczególnym

	przemocą w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych.		uwzględnieniem kobiet, dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych. Zrealizowano następujące działania: a) Umowa nr DZU.ES.421.7.2016. Stowarzyszenie Ośrodek Wspierania Rodziny ul. Obłońska 20, 22-100 Chełm. Uczestnicy: 45 osób pełnoletnich w każdym wieku doświadczających przemocy w rodzinie lub będących świadkami przemocy, z województwa lubelskiego. b) Umowa nr DZU.JS.421.8.2016. Fundacja SOS Ziemi Lubelskiej ul. Bronowicka 3, 20-301 Lublin. Uczestnicy: 108 osób dorosłych i 62 dzieci. c) Umowa nr DZU.JŁ.421.9.2016. Stowarzyszenie Integracji Rodzin „Przystań” ul. Ogrodowa 46, 22-100 Chełm. Uczestnicy: 60 osób, kobiet i dzieci. 2. Tryb pozakonkursowy w rozumieniu art. 19 a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zawarto 1 umowę. Umowa nr DZU.AR.421.28.2016. Stowarzyszenie „Kontakt” ul. Skierki 12, 20-601 Lublin. Uczestnicy: 52 osoby, w tym w grupie wsparcia 12 kobiet i 11 dzieci.
2.2.	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych telefonów zaufania.	Nie	
2.3.	Opracowanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Tak	Opracowano Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2020.
2.4.	Opracowywanie ramowych programów ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie.	Tak	Opracowano Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2020, którego integralną częścią jest Załącznik 1. Ramowy Program ochrony dla osób doświadczających przemocy w rodzinie – wytyczne.
2.5.	Opracowywanie ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Tak	Opracowano Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2020, którego integralną częścią jest Załącznik 2. Ramowy Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – wytyczne.
2.6.	Promowanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy	Tak	W dniu 2 lutego 2016 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie i realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2016 r. Zgłoszono zadanie pn. Wsparcie i promocja nowatorskich

	rodzinom doświadczającym przemocy.		projektów na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy. Zrealizowano następujące działanie: Umowa nr DZU.ES.421.6.2016. Towarzystwo Nowa Kuźnia ul. Samsonowicza 25, 20-485 Lublin. Uczestnicy: 31 osób (10 rodzin), ponadto 136 osób zostały objęte działaniami środowiskowymi (nie objęte dotacją)
Cel operacyjny 3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie			
3.1.	Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Tak	<p>1. W dniu 2 lutego 2016 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie i realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2016 r. Zgłoszono zadanie pn. Wspieranie działań podnoszących kwalifikacje osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem osób pracujących ze sprawcami przemocy. Zrealizowano następujące działanie: Umowa nr DZU.Jł.421.11.2016. Stowarzyszenie Integracji Rodzin „Przystań” ul. Ogrodowa 46, 22-100 Chełm. Uczestnicy: 80 osób (uczestnicy szkoleń i warsztatów) oraz 60 osób (uczestnicy konferencji szkoleniowej).</p> <p>2. Dzieci wobec przemocy rówieśniczej - diagnoza, przeciwdziałanie, pomoc. Trzydniowe szkolenie dla 20 uczestników. Celem szkolenia było nabycie przez uczestników praktycznej i teoretycznej wiedzy w zakresie przeciwdziałania przemocy rówieśniczej wśród dzieci.</p> <p>3. Praca z dzieckiem krzywdzonym. Szkolenie dla 58 uczestników. Celem szkolenia było nabycie przez uczestników praktycznej i teoretycznej wiedzy w zakresie przeciwdziałania przemocy wobec dzieci, w tym: rozpoznawanie mechanizmów, symptomów, poznanie metodyki pracy z dzieckiem krzywdzonym, kształtowanie umiejętności pozwalających skutecznie rozwiązywać problemy związane ze stosowaniem przemocy.</p> <p>4. Przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci i seniorów w rodzinie i instytucji. Szkolenie dla 30 osób. Celem szkolenia było nabycie przez uczestników teoretycznej wiedzy w zakresie przeciwdziałania przemocy wobec dzieci i seniorów w rodzinie i instytucji. Szkolenie obejmowało tematy związane z definiowaniem zjawiska przemocy wobec dzieci i osób starszych, uwarunkowaniami kulturowymi i metodami interweniowania w przypadku przemocy.</p>
3.2.	Organizacja konferencji, seminariów poświęconych tematyce przemocy w rodzinie.	Tak	W dniu 2 lutego 2016 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wspieranie i realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2016 r. Zgłoszono zadanie pn. Wspieranie działań podnoszących kwalifikacje osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem osób pracujących ze sprawcami przemocy. Zrealizowano następujące działanie:

			Umowa nr DZU.JŁ.421.11.2016. Stowarzyszenie Integracji Rodzin „Przystań” ul. Ogrodowa 46, 22-100 Chełm. Uczestnicy:80 osób (uczestnicy szkoleń i warsztatów) oraz 60 osób (uczestnicy konferencji szkoleniowej) .
3.3.	Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.	Nie	
Cel operacyjny 4. Inicjowanie i uczestnictwo w działaniach wzmacniających współpracę między jednostkami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.			
4.1.	Utworzenie i aktualizowanie bazy danych osób i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy i umieszczanie ich na stronach internetowych.	Tak	Informacja na stronie internetowej ROPS w Lublinie, nt. Informatora o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim.
4.2.	Prowadzenie i uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach, konferencjach lub szkoleniach dla przedstawicieli służb i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy.	Tak	Udział pracowników ROPS w Lublinie w ogólnopolskim seminarium pt.: Dziecko między dorosłymi – ograniczanie kontaktu z jednym z rodziców i wnikanie w konflikt a procedura Niebieska Karta, organizowanym przez Stowarzyszenie na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia.
4.3.	Promowanie dobrych praktyk.	Tak	1. Badanie: Diagnoza skali przemocy w rodzinie, charakterystyka osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc w rodzinie oraz skuteczność i efektywność działań instytucjonalnych przeciwdziałających zjawisku przemocy w rodzinie w województwie lubelskim, Umowa nr DZU.JS.2321.21.2016 z dnia 14.04.2016 r. realizator: ASM-Centrum Badań i Analiz Rynku sp.z o.o.

			<p>ul. Grunwaldzka 5, 99-301 Kutno. Informację umieszczono na stronie internetowej ROPS Lublinie</p> <p>2. Informacja na stronie internetowej ROPS w Lublinie nt.: IV edycji ogólnopolskiego konkursu: Miłość z podbitym okiem? Listy nadziei. Twoja historia może komuś uratować życie.</p>
--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne ROPS w Lublinie

